

TUDOMÁNYOS DIÁKKÖRI DOLGOZATOK*

---

* Az 1999 őszi intézményi TDK nyertes munkáinak annotációi

Erdélyi Rita – Kemény Anikó –

Kiss Zsuzsanna*

ALAPOK AZ ALAPOKRÓL

Tudományos Diákköri dolgozatunk témájául a befektetési alapokat választottuk, mert a főiskolai tananyag felkeltette az érdeklődésünket, és bővebb, gyakorlatiasabb ismeretekre áhítoztunk. A pénzügytanból tartott kiselőadásunkra való felkészülés során döntöttünk úgy, hogy mélyebben is szeretnénk ezzel a témával foglalkozni. Tanárnőnk biztatására bővítettük és tettük gyakorlatiasabbá dolgozatunkat. Döntésünket nagyban befolyásolta, hogy hazánkban egyre közkedveltebb befektetési forma a befektetési alap, melybe egyre több megtakarító helyezi a pénzét.

1992-ben a kapitalizmus alapjainak lerakásaként jelent meg Magyarországon a befektetési alapokról szóló törvényi szabályozás, amely nálunk is lehetővé tette a fejlettebb országokban már 60 éve sikeresen működő, közkedvelt, kollektív vagyonekezelést kínáló befektetési alapok létrehozását. Az alapok száma és az általuk kezelt tőke nagysága évről-évre dinamikusan nőtt. A befektetési alapok arra szolgálnak, hogy hidat emeljenek a túlzott rizikótól ódzkodó, szolid megtakarítású magánbefektetők és a tőkepiac lételemét adó megtérülési kockázatok között. A befektetési alap olyan különleges pénzalap, amelyet a befektetési alapot kezelő társaság befektetési jegyek kibocsátásával gyűjt össze azzal a céllal, hogy azt a befektetők javára a legelőnyösebben helyezze ki. Attól függően, hogy az alap tőkéje működési során változhat vagy nem, beszélhetünk nyílt vagy zárt befektetési alapról. Attól függően pedig, hogy a befektetési alap eszközeit értékpapírba vagy ingatlanba fekteti, létezik értékpapír és ingatlan alap. Az ingatlan alap csak zárt végű befektetési alap lehet, hiszen az alap eszközeiként nyilvántartott ingatlanok, épületek csak lassan és nehézkesen mobilizálhatóak. A befektetési alapok jövője abban rejlik, hogy a legrövidebb lekötésű, látra szóló betétek óriási piacára sikeresen törnek be a pénzügyi alapok, hisz ez a rendkívül rövid lekötésű állomány az egyik legnagyobb részét képviseli a hazai lakossági és vállalati megtakarításoknak. Ami problémát jelenthet a befektetési alapok működésében, hogy az elkövetkező időszakban egyes vélemények szerint egyre többen lesznek olyanok, akik nem fektetik be a pénzüket, ezért az alapoknak 2000-re új befektetési politikát ajánlatos kialakítaniuk.

A befektetési alapok tanulmányozása során nekünk is megtetszett ez a befektetési forma, és látva ebben a lehetőségben rejlő előnyöket, egyértelműen kiderült számunkra, hogy a megtakarításokkal rendelkező befektetők a tőzsdével szemben inkább ezt a befektetési formát választják, hiszen ez biztonságosabb, kényelmesebb és esetenként jövedelmezőbb is lehet.

---

* II. évfolyamos hallgatók, Általános Vállalkozási Főiskola

Gyüre Anita*

AZ ÖNKORMÁNYZATI ADÓRENDSZER ÁTALAKULÁSA

A dolgozatomban a helyi adórendszer történeti áttekintésére, jelenlegi helyzetének vázolására és továbbfejlesztési lehetőségeinek bemutatására törekedtem. Az önkormányzatok gazdálkodásának egészéből kiindulva tanulmányoztam elsősorban a magyar helyi adórendszer jellemzőit, összehasonlítva néhány nyugat-európai ország helyi adóztatási gyakorlatával.

Dolgozatom aktualitását a helyi adórendszernek az önkormányzati gazdálkodásban betöltött fokozódó jelentősége adja. Tanulmányoztam az önkormányzati adórendszer kialakítását, jogszabályi alapjait és szerkezetét illetően. Adónemenként megvizsgáltam az önkormányzati adókra vonatkozó törvényi szabályváltozásokat, módosító intézkedéseket 1991-1998 között. Foglalkoztam az önkormányzati adókat érintő EU-előírásokkal, ugyanis a helyi dókból származó bevételek tudják csak növelni az önkormányzati saját forrásokat, és ezek a saját források az Európai Unió támogatás elnyerése szempontjából kiemelt jelentőségűek. Görcső alá vettem a helyi adórendszer problémáit és továbbfejlesztésének lehetséges irányait különös tekintettel az ingatlanokat és a gazdasági tevékenységet terhelő helyi adónemek vonatkozásában. Az önkormányzati költségvetési beszámolók tanulmányozásával átfogóbb képet kaptam az önkormányzati adóbevételek alakulásáról településtípusonként. Konkrét számadatokkal alátámasztva elemeztem a helyi adók bevezetésének változásait. A teljességre való törekvés jegyében célszerűnek tartottam, hogy rövidáttekintést adjak - szűkebb pátriánról - Szabolcs-Szatmár-Bereg megyéről, illetve Záhony városáról a helyi adóztatást illetően. Dolgozatomban bemutattam, hogy a város önkormányzata a törvény keretei között mikor vezetett be helyi adót, annak mely fajtáját és milyen mértékkel. Megvizsgáltam, hogy a helyi adók bevezetésének évétől kezdve napjainkig milyen arányt képvisel az önkormányzatok bevételei között, figyelembe véve a helyi sajátosságokat, a záhonyi önkormányzat céljait, gazdálkodásának főbb jellemzőit.

Megtapasztaltam, hogy a helyi adók előnye a többi adóhoz képest, hogy a az állampolgárok és a vállalkozók, ha már adózni kell, szívesebben fizetnek szűkebb környezetük számára, ahol az adók felhasználása, abból megvalósított tárgyi eredmények egyrészt könnyebben ellenőrizhetők, másrészt az adófizető maga is közvetlenül élvezheti az adójából megvalósított eredményeket.

Összességében kijelenthető, hogy a helyi adók jól szolgálják az önkormányzatiság alapelemének tekinthető gazdasági önállóság megteremtésére irányuló szándékokat, illetve a helyi adók rendszerét életre hívó célkitűzéseket. Mindazonáltal nem vonatkoztathatunk el attól a tényről, hogy a helyi adók rendszerének továbbfejlesztésére a változó társadalmi-gazdasági környezet függvényében sort kell keríteni. Ezt azonban csak úgy lehet megvalósítani, ha a jövőben a vállalkozásokat és az állampolgárokat terhelő összes adóteher nem növekszik, illetve a központi adóelvonások mértéke valamelyest csökken, lehetőséget teremtve a helyi adók szerepének növelésére.

---

* IV. évfolyamos hallgató, Általános Vállalkozási Főiskola

Habetler Szilvia*

ITÁLIA ÚJ „KELETI POLITIKÁJA”

Olaszország és Magyarország: ma már együttműködésről, fejlődésről és közös gazdaság kialakításáról beszélhetünk a két ország között. De ez nem mindig volt így Olaszország és Magyarország között. A 80-as évek végéig a KGST-országokkal szemben a legtöbb mennyiségi korlátozást és protekcionista akadályt fenntartó ország az európai Közösségben éppen Olaszország volt. Az olasz külpolitikát nem különösebben jellemezte kezdeményezőkézség a második világháborút követő negyven évben. Tudomásul vette az erőviszonyokat, beletörődött Németország és Ausztria helyzeti előnyébe és kihasználta a kelet-nyugati viszony enyhülési periódusából származó szerény kapcsolatfejlesztési lehetőségeket. A 80-as évek második felétől az olasz külpolitikai aktivitás megnőtt; ezt példázzák az olasz törvények a gazdasági együttműködés elősegítéséről és állami támogatásáról vagy az Alpoktól délre húzódó kelet-nyugati irányú közlekedési tengelyre vonatkozó elképzelések. Minek köszönhető valójában ez az arculatváltás? Erre próbáltam választ keresni ebben a tanulmányomban, azért is, mert míg kint éltem Olaszországban, felkeltette figyelmemet ez a mondhatni hirtelen változás.

Az olasz kormány új keleti politikájának (politika, amely 1996-ban indult a középbal Prodi kormány jóvoltából) meghirdetését egy sor bel-, kül- és gazdaságpolitikai megfontolás indokolta: például a nemzetközi versenyképesség megőrzéséhez, a külkereskedelem bővítéséhez, a működőtőke-exporthoz, a déli és az észak-keleti országrész külgazdasági kapcsolatainak fejlesztéséhez, végső soron az olasz gazdaság strukturális megújulásához és integrációs helytállásához fűződő nemzeti érdekek igénylik, sőt sürgetik, a Kelet-Európához fűződő viszony szorosabbá fűzését. De nem csak ez biztatta az olasz befektetőket a keleti beruházásokra. A 90-es évek első felében bekövetkezett változások mögött alighanem a kelet-európai rendszerváltások hatása és a szabadpiac kialakulása munkált. Ugyanis a fejlődő országok által elért sikerek makrogazdasági szinten is mérhetők, a stabilizációs politikájuknak köszönhetően. A 90-es évek elején felmerültek bizonyos makrogazdasági egyensúlytalanságok: ipari termelés csökkenése, magas infláció és erős külföldi deficit. Másrésztől azonban fontos figyelembe venni az utóbbi időkben végbemenő fejlődéseket, amelyek egyre biztatóbb jeleket mutatnak makrogazdasági szinten: ilyenek a privatizáció, a makrogazdasági stabilizációt megcélzó politikák, az áruk és a csere liberalizációja, ezek mind döntő lépést jelentenek. Fontos volt a piacok fokozatos megnyitása a többi ország felé. Ennek célja az volt, hogy javítsa a pénzügyi rendszer hajtóerejét, tőkét vonzzon, megteremtse a megfelelő környezetet a külföldi befektetők számára (erre a megfelelő környezet megteremtésére még a későbbiekben visszatérek). Azonban a külföldi tőkeáramlások néhány problémát is felvetnek. Egyfelől hatással lehetnek az árfolyamra és így a versenyképességre csökkenő hatásuk lehet a nemzetközi árucserén szinten. Másrészt kockán forog maguk a tőkék stabilizációja is.

A keleti politika támogatása főleg Észak-Olaszországban talál visszhangra. Gazdaságilag és politikailag igen jelentős észak-olaszországi rétegek és csoportok további fejlődésük és nemzetközi versenyképességük korlátozását látják a déli országrész elmaradásának leküzdésére rossz hatékonysággal, a magánérdekek és a közcélok gyakori összekeverésével elköltött központi adóbevételekben. Emiatt ugyanis várat magára az északi infrastruktúra korszerűsítése, a közszolgáltatások fejlesztése és a külgazdasági partnerekkel jobb összeköttetést biztosító kommunikációs csatornák kiépítése. Az összeurópai kereskedelem sok szálon futó, gyors ütemű liberalizálása és a kelet-európai országok EU-csatlakozási perspektívái kiélezik a versenyt a nyugat-európai országok között. E piacok megközelítési lehetőségeit illetően az Alpoktól délre eső régiók hátrányban vannak. E kelet-nyugati

* II. évfolyamos hallgató, Általános Vállalkozási Főiskola

gazdasági kapcsolatok az elmúlt négy évtizedben sokkal inkább az Amsterdam-Berlin vagy a Párizs-München-Bécs magasságában húzódó kelet-nyugati kommunikációs tengelyek mentén fejlődtek, semmint az Alpoktól délre húzódó, a második világháborút követően évtizedekig alig fejlesztett, hiányos, korszerűtlen és csekély kapacitású, a balkáni háború nyomán megtöredezett kelet-nyugati tengely mentén.

Olaszország várhatóan nagy erőfeszítéseket fog tenni az ausztriai kiterőt feleslegessé tévő és az Alpokat délre lekerülő Torino-Milánó-Velence-Trieszt-Ljubljana-Budapest-Kiev autópálya és a Közép-Európát az Adriai-tengerrel közvetlenül összekapcsolódó korszerű és gyors vasúti összeköttetés fejlesztéséért. Mindezt nagyon egyszerű okokból: a szállítás hatékonyságának és kapacitásának növelése, időigények és költségeknek csökkentése nem csak a növekvő olasz árukivitel és a potenciális termelés-kihelyezési piacok miatt fontos a számára, hanem azért is, hogy a Földközi tenger versenyképessége növekedhessen az észak- és nyugat-európaikkal szemben (lásd Németország és Franciaország piacképessége).

A Kelet-Európához fűződő kapcsolatok stratégiai prioritássá emelése az eddiginél kezdeményezőbb és áldozatkészebb külgazdasági politikát kíván meg. Ennek, amint láttuk, sokféle megnyilvánulása lehet, de aligha maradhat ki közülük a gazdasági együttműködés infrastruktúrájának nagymértékű és gyors fejlesztése, az olasz ipari, kereskedelmi és fináncióke nagyobb szerepvállalása a térségben, a kis- és középvállalatok külpiazi tevékenységének ösztönzése a mainál sokkal versenyképesebb export-finanszírozással és működő exporthitel-biztosítással, az áruk és a személyek szabad mozgását akadályozó adminisztratív korlátok megszüntetése, a hatékony állami és tartományi jelenlét a partnerországokban, valamint a csatlakozni kívánó országok támogatása a megfelelő fórumot és felkészülésük gyakorlati segítése.

De egyidőben vizsgálnunk kell az érem másik oldalát is! Figyelembe kell venni azt is, hogy valójában mi Magyarország érdeke, s így visszatérnék arra, amit néhány perccel ezelőtt elkezdtem a befogadási készséggel kapcsolatban. Az rendben van, hogy a keleti politika célja nem csak a gazdasági újjáépítés a keleti országokban, hanem az olyan gazdasági folyamatok elindítása és fejlesztése, amelyek segítik Magyarország integrálódását is az EU-ba. De Magyarország fel van készülve erre a segítségre, erre a csatlakozásra? Az EU tagországoknak egy közös európai bázis létrehozása nagyobb piaci lehetőségeket biztosítana és a fejlett országok képesek lennének arra, hogy felvegyék a versenyt (most már világszinten) Amerikával és Japánnal. Az euró bevezetése egy jelentős lépést jelent ebben a versenyben a dollárral szemben. Nézzük azonban a helyzetet magyar szemmel: Magyarország irányítóinak egyre erőteljesebben kell belsővé tenniük a külső követelményeket, nekünk nem lesz több évtizedünk a csatlakozásra (kérdés: mennyire lehet elkötelezni egy országot egy másik felfogás iránt?). Az uniós sikertörténet háttérben 30-40 éves reformfolyamat áll; a nemzeti érdekeket és feszültségeket folyamatosan közösségi politikává lehetett átalakítani. Nekünk erre nem lesz sem időnk, sem lehetőségünk. A szervezeti reformok terén alighanem és általában jól állunk, az elmúlt jó egy évtized sok változást hozott, látjuk az utat. De ez az út igen hosszúnak látszik. És az is világos, hogy még ha a diplomáciai csapat a megszokott csodaközeli produkció mellett az EU-szabályokat átmenetileg kikerülő ún. derogációs esetek számát akár egy tucatra fel is emeli, a lényeg egyáltalán nem az, hogy az átmeneti kedvezményeket hogyan nyomjuk le gazdag európai testvéreink torkán, hanem az, hogy a meglévő minisztériumi igénye mellett hogyan győzzük meg a hazai hivatalosságokat arról, hogy legfeljebb tíz és nem száz kivételre van szükség, tehát a feladatnak csak egytizedét lehet Brüsszelben, kilencetizedét itthon kell megoldani!

Csatlakozásunk alapvető reformokat kíván a mezőgazdaságban, de példaként lehet hozni a környezetvédelmet vagy éppen az egészségügyet, netán az igazgatást. A hatalmas programok olyan állami tervezést igényelnek, amelynek ma nincs intézményi háttere. Figyelembe kell tehát venni, hogy egy ilyen csatlakozási folyamat nem mentes a veszélyektől, mind a leendő tagokra nézve, mind a tizenöt már tagállam részére. Az előbbieik számára a legnagyobb fenyegetést egyrésztől a lelassult gazdasági folyamatokban rejlik, másrésztől ugyanilyen lelassulási folyamat észlelhető a közigazgatásban, de más területeken is.

Mindenesetre Magyarország közepes felkészüléssel is tagja lesz az Európai Uniónak, mert ez nem csak a mi választásunk, az övék is. Csatlakozási házi feladataink nagy részét a hazai intézményeken belül is elvégezhetjük: szelídítve a bekerüléssel járó sokkot. Ha azonban a belső folyamat nem mélyül el, a csatlakozás másnapján nemcsak a politikus feje fog fájni a sok pezsgőtől, hanem a fél országé.

Kollár Tamás*

NEHÉZSÉGEKKEL TELI ÖRÖKSÉG – KIHÍVÁSOKBAN BŐVELKEDŐ JÖVŐ

A jelenlegi infláció okait keresve nem tűnik irreálisnak a feltételezés, hogy a korábbi évek gazdaságpolitikájának következménye, majd később a gazdaságpolitika helyesen elhatározott korrekciója jár az infláció nemkívánatos mellékhatásaival. Éppen ezért tartottam érdemesnek áttekinteni azt az időszakot is, amely jelenlegi gondjainkat megalapozta, ugyanis ez a periódus rakta hátunkra azt az adósságpótot, amelytől kiegyenesedni még ma is nehezen tudunk. Jóllehet az ország az 1990-es adósságválságot túlélte, és ezzel a kérdés lekerült az operatív problémák listájáról, de az adósság ügye újra és újra felbukkan.

Az 1991-92-es szerkezetváltással összefüggő recesszió idején egyes szakértői körökben már felmerült a könnyítés igénye. Az más kérdés, hogy a szóba jövő megoldások valóban megoldások-e. Köztudott, hogy a régió átalakulását a nyugati államok szimpátiája mellett aggodalmak is kísérték, de ez nem meglepő, ha a bolgár fizetésekre gondolunk. A fő kérdés az volt, hogy az Antall-kormány betartja-e az előző kormányzatok által vállalt kötelezettségeket. A kormány választási programjával összhangban megerősítette, hogy fennálló nemzetközi kötelezettségeit a továbbiakban is teljesíteni fogja. Ezt a döntést fontos kalkulációk előzték meg, nem pedig valamiféle nemzeti büszkeségből fakadt. Nem nehéz elgondolni, hogy mi történt volna, ha a piacgazdaság kiépítése azzal a döntéssel párosult volna, hogy az ország nem vállalja az előző rendszertől örökölt kötelezettségeit. Drasztikusan csökkent volna az import, életképes ágazatok omlottak volna össze és valószínűleg sokkal kisebb lett volna a tőkebeáramlás. A tőkének biztonság, politikai és gazdasági stabilitás kell, amelyet a fizetések átütemezése megkérdőjelezett volna. Az országnak érdeke, hogy lejárat adósságainak újrafinanszírozását minél olcsóbban tudja megvalósítani. Az előremutató gazdaságpolitika és a kiszámíthatóság hozzájárul ahhoz, hogy egyrészt az adósság lejárat szerkezete kedvezően alakuljon – az átlagos futamidő növekedésével a finanszírozási kockázat csökkenthető –, másrészt minél alacsonyabb kamatfelárat sikerüljön elérni. Gondoljunk csak arra, hogy manapság már 10 éves államkötvények is piacképesek, és a kockázati felár egészen az orosz gazdasági válságig nálunk volt a legalacsonyabb a régióon belül. Az árfolyamrendszer-választással kapcsolatosan is számos kérdés merült fel. A forint valamely erős valutához való kötése az úgyszólván gyenge versenyképességünk további erodálásához vezetett volna, másrészt hiteltelenné tette volna az árfolyamrendszert. Az inflációt rövid távon alacsony szinten tartotta volna, de ennek az árát a későbbiekben kénytelenek lettünk volna megfizetni. A másik megoldás a forint szabad vagy piszkos lebegtetése, amely kezdetben nagy árfolyamkockázatot, későbbiekben pedig a túl gyors reálfelértékelődés okozta versenyképesség romlásához vezetett volna, amelyet a vállalati szektor képtelen lett volna elviselni. Ilyen körülmények között Magyarország árfolyam-célkitűzéses monetáris rendszer mellett döntött, amelyben a leértékelés mértékét úgy állapítják meg, hogy az a dezinfláció segítése érdekében a várható inflációs különbség alatt maradjon, e csak olyan mértékben, amely nem veszélyezteti az ország versenyképességét a termelékenységi hatásokat figyelembe véve. Itt egyből felmerül egy további kérdés: az infláció további csökkentésének lehetősége. Ugyanis minél alacsonyabb az infláció, annál nehezebb a további csökkentése. Ennek számos feltétele van, de ezek közül csak egyre szeretném felhívni a figyelmet, a várakozások hatására. A magyar inflációs folyamat egyik fontos sajátossága, hogy arra viszonylag hosszabb idő óta az inerciális hatások jellemzőek, a várakozások szerepe meglehetősen nagy.

Tanulmányomban az infláció kialakulásának bemutatására törekedtem, és ezt próbáltam itt röviden felvázolni. Nem törekedtem arra, hogy egy témát teljes egészében kifejtsék, célom elsősorban az volt, hogy a témafőbb irányvonalait bemutassam, amellyel az érdeklődő olvasót további gondolatokra ösztönözhetem.

* III. évfolyamos hallgató, Általános Vállalkozási Főiskola

Lerf Andrea*

EGYES MAGYAR TELEVÍZIÓS CSATORNÁK IMAGE-JE

A televíziózás mindennapjainkat meghatározó tevékenységgé vált. Egy európai átlagember naponta 4 órát fordít a tévézésre. Az alváson és napi munkán kívül semmilyen más tevékenységre nem szán ennyi időt. A tömegkommunikáció korunk fontos eszköze, amely hatást gyakorol a gondolkodásunkra, életfelfogásunkra is. Napjainkban kiemelkedő eszköze a televízió.

Magyarországon kezdetben csupán egy, a későbbiek során két közszolgálati televíziós csatorna működött. Jelenleg három közszolgálati, két országos lefedettségű kereskedelmi és számos regionális adó sugároz műsort. Ezek a csatornák nemcsak egymással vívnak harcot, hanem a nézőkért is meg kell küzdeniük. A verseny tétje nem kevés, hiszen a megélhetés a cél.

A fent említett okok miatt tartom fontosnak a magyarországi televíziózás helyzetének elemzését. Dolgozatom három fő pilléren nyugszik, először a televíziózás történetét és jelenlegi helyzetét vettem nagytó alá. A második részben a tévé image-vizsgálat eredményeit ismerttettem, végül a kvalitatív vizsgálatból nyert információk feldolgozására került sor.

Az image-vizsgálat alapjául a TNS Modus Kft. által 1998-ban és 1999-ben végzett kutatás szolgált. A vizsgálat két nagyobb részre bontható, egyrészt a tévézésre fordított idő alakulásának elemzésére, másrészt az egyes csatornák image-elemek szerinti értékelésére. Összességében a legkedvezőbb vélemény az RTL Klubról alakult ki, szorosan nyomában a tv2. A közszolgálati adók szenvedték el a legnagyobb mértékű visszaesést. Az egyes csatornáknak kiemelhető néhány olyan tulajdonsága, amelyeket különösen hozzá kötöttek a nézők. A közszolgálatiakat (MTV1, MTV2, Duna Tv) egyértelműen informatív és hiteles tévéadóként jellemezték, azonban legkevésbé szórakoztatónak, dinamikusnak és vonzóknak tartják. A három vezető kereskedelmi csatorna (RTL Klub, tv2, TV+) esetében a szórakoztató jelleg dominál, illetve az érdekes és „nekem való” image-elemek emelkednek ki. Három szempont tekintetében viszont mindhárom alacsonyabb értéket kapott: informatív, professzionális és hiteles.

A tévézési szokások alaposabb megvizsgálása céljából 24 mélyinterjút készítettem, a televíziós társaságok által legfontosabbnak ítélt, 18-49 éves korosztály körében. Az interjú 5 részből állt. Először a tévézési szokásokról kérdeztem az alanyokat, majd az egyes csatornákról alkotott véleményükről érdeklődtem, valamint a műsorválasztás folyamatáról. Az utolsó két blokkot külön kiemelten kezeltem. A hírműsorok szerintem döntően befolyásolják egy csatorna arculatát. A reggeli tévézési szokások pedig azért érdekesek számomra, hiszen ezek a műsorok általában veszteségesek, mégis az egyes csatornák szinte státuszként kezelve ezt a kérdést folyamatosan sugároznak reggeli magazinokat.

A magyarországi tévétársaságok között nagy verseny folyik a legfontosabb kincsért a nézőért.

Különböző technikákat bevetnek, hogy sikerüljön megszerezniük és megtartaniuk megélhetésük közvetett forrását. Hazánkban nagy áttörést jelentett az 1997-es év vége, a két kereskedelmi csatorna beindulásával teljesen átrendeződtek a nézettségi adatok. Először még az újdonság erejével hatva, szinte mágnesként vonzották a nézők széles táborát, majd olyan műsorstruktúrát igyekeztek kialakítani, amellyel képesek megtartani az őket választó közönséget. Elkezdődött a harc, ami nemcsak a hátsó berkekben, hanem a képernyőn is megmutatkozott, mind a műsorszerkesztési fogásokban, mind a személyi vándorlásokban. Ez a jelenség a magyar nézők számára új tendenciát jelentett, mostanra azonban kezdenek hozzá szokni. Leginkább az egyes csatornákat megkülönböztető arculatot hiányolják. Főleg a két „nagy óriás” második össze többségük számára. A tévétársaságok ezt felismerve jelenleg a szétpozicionáláson dolgoznak.

A televíziózás tehát napjaink jelensége. A magyar nézők is felnőttek már a feladathoz, egyre magasabbak az igényeik, egyre inkább tudatosult bennük, hogy a televízió az ő érdekeiket szolgálja, és változatos műsoraikkal arra hivatott, hogy lehetőséget teremtsen számukra a sokszínű kikapcsolódáshoz.

* IV. évfolyamos hallgató, Általános Vállalkozási Főiskola

Bernschütz Mária*

MINŐSÉG A SZÁLLODAIPARBAN

Avagy hogyan integrálja a Grand Hotel Hungaria, minőségi szolgáltatásaiba, a turizmus tendenciáit

A dolgozat elméleti ábráját egy prizma-háromszögnek képzeltem el. A csúcsok a turizmus, a minőség és a Grand Hotel Hungaria. A háromszög egyes csúcsai egymással állandóan kölcsönhatásban állnak, szoros kapcsolat alakult ki közöttük. A fehér fény, a prizmán megtörve a teljes színskálát produkálja, ugyanígy a gazdaság, amely áthatja a háromszög szereplőit, kibontja szárnyait. A gazdaság sokféleségét méltán mutatja a színek kavalkádja is, többek között a pozitív, és a negatív hatásához is párosítható egy-egy megfelelő szín.

A kutatási hipotézisként a minőség jelentését, döntést befolyásoló képességét, megjelenési formáit értelmeztem a szállodaiparon belül, konkrétan a Grand Hotel Hungaria-n keresztül.

A dolgozat fejezeteinek témái a háromszög csúcsait "járják körbe". A kutatási feltételezésemet megpróbáltam mind a három szempontból megközelíteni, megtalálni a háromszög csúcsait összekötő egyenest.

A világ idegenforgalmi tendenciáit figyelembe véve, a NATO-tagság és a jövőbeli lehetséges EU-tagság, a demokratikus államok kialakulása ebben a térségben mindinkább emelni fogja a közép-kelet-európai desztinációk iránti keresletet. A hazai turizmusnak, tehát fel kell készülnie a turisták fogadására, a kínálat bővítésével. Magyarországnak lehetősége van arra, hogy felzárkózzon a nyugat-európai országok színvonalához, és kiemelkedjen a szomszédos országok közül a turizmus által. Ezt a tényt számos dolog alátámasztja, pl. széles turisztikai kínálat, és a fejlődés elmaradhatatlan bekövetkezése. Sok szálloda épül mostanában, s a beruházók mind-mind a kitűnő minőséget helyezik a középpontba, s a megvalósítás nem ütközik pénzügyi nehézségekbe, hiszen tőkeerős vállalatok építik, és ami még csodálatosabb, amit a tervezők papíron elgondoltak, az új szállodákban valóra válik. Gondoljunk csak az egyre igényesebb épületekre, belső (vendégszobák, báltermek) kialakítására.

A jövőben a jó minőségű szállodák versenybe kényszerítenek más szállodákat (ezen belül a Grand Hotel Hungaria-t is), így magasabbra emelve a minőségi szintet, amit csak követni lehet. A vendégek keresik azokat a szállásokat, ahol jó minőséget tapasztalnak, s ehhez segít a Best Western szálloda-konzorcium is, mert folyamatosan ellenőrzi tagszállodáinak minőségét.

Célom volt, hogy a hotel szolgáltatásairól objektív képet alkossak a vendégek elvárásai, a minőségi követelmények segítségével. Megfelelő irodalommal alátámasztva próbáltam elmélyedni a témában, angol szakkönyvekhez is fordultam, hiszen korlátozott számú magyar könyv ír magyarul a témáról, emellett az Internet nyújtotta lehetőségeket is maximálisan kihasháználтам.

* IV. évfolyamos hallgató, Általános Vállalkozási Főiskola

Perczéné Horváth Rita Zsuzsanna*

A SZERVEZETI ÉS MŰKÖDÉSI SZABÁLYZAT HELYE ÉS SZEREPE A VÁLLALATOK ÉLETÉBEN (Vállalati esetpéldán keresztül)

Az elmúlt hetekben e témával kapcsolatban egy ismerősöm megjegyezte, hogy véleménye szerint az SZMSZ az elmúlt politikai rendszer elavult dokumentációjának számít, továbbá ma már igen kevés vállalatnál készítik, illetve alkalmazzák. Vajon ez tényleg így van? Az én tapasztalatom az, hogy a munka (feladatok, tevékenységek) szétosztásának, a hatáskörök elkülönítésének, és a feladatkörhöz rendelt felelősség meghatározásának legátfogóbb vállalati eszköze a Szervezeti és Működési Szabályzat, amely nélkül nem működhet hosszútávon hatékonyan egy vállalkozás sem.

Dolgozatomban ennek kapcsán kifejtem, melyik a két leggyakoribb ok, amely miatt a gazdasági társaságok megalkotják a Szervezeti és Működési Szabályzatukat.

Dolgozatom négy nagy összefüggő egységből áll.

Az első egységben a szervezés gyökereitől kiindulva fedem fel az MSZM történetét, valamint bemutatom a különböző szervezetelméleti iskolák legfontosabb tanításait.

A következő fejezetben elsőként a vállalati szabályozás általánosságairól, majd az SZMSZ funkciójáról, és a vele szemben támasztott jogi követelményekről írok. Itt a szabályzat elkészítésének hagyományos módszertani alapelvein túl, leírom azt is, hogyan lehet a "belső alkotmányt" az értékelemzés módszerét felhasználva létrehozni. Számomra a dolgozat ezen részének megírása jelentette a legnagyobb kihívást és különlegességet is egyben. Bár ma már az értékelemzés módszerét nem kizárólag termékfejlesztésre használják, de csak igen szűk körben alkalmazzák a vállalatok a Szervezeti és Működési Szabályzatának létrehozására.

Majd szó lesz arról, milyen körülmények teszik nélkülözhetetlenné (külső környezeti és belső stratégiai) a szervezeti struktúra módosítását.

A 3. fejezetben a vállalatok fejlődési ciklusainak, és problémáinak ismertetése után az életciklus szerinti szabályozások sajátosságaira világítok rá. A fejlődő szervezetek szabályozását a megfelelő időzítésen kívül többek között a munkavállalók ellenállása, az alapítók ragaszkodása, a hatáskör átruházás és az információátadás nehézségei teszik speciálissá.

Az utolsó fejezetben vállalati munkám menetét, a felhasznált módszereket és szerzett tapasztalatimat fejtem ki. Ezzel kapcsolatban fontosnak tartom megemlíteni, hogy a vállalat számára a szabályozási folyamat még nem ért a végére, mert a gyakorlati munka során készített Szervezeti és Működési Szabályzat véglegesített verziójára vonatkozó döntés még nem született meg. A vállalatnak – úgy tűnik – még némi időre van szüksége ahhoz, hogy megéreze a szabályozás szükségességét, aztán arra, hogy funkcióinak megfelelően megszervezze önmagát és végül, hogy döntsön a szabályok bevezetéséről.

---

* IV. évfolyamos hallgató, Általános Vállalkozási Főiskola

Szirmai Márton*

A MAGYAR KÁRPÓTLÁS GYAKORLATI PROBLÉMÁI

A kárpótlás Magyarország egyik legkülönösebb intézménye, sajátosan kelet-európai kompenzációs forma az előző társadalmi-gazdasági rendszerben elszenvedett sérelmekért.

Választásom azért esett e mindennapjaink részévé vált, ám mégis nehezen kutatható témára, mert borzasztó érdekesnek találtam a kárpótlási folyamat filozófiáját, erkölcsi alapvetését.

Örök vitakérdés marad ugyanis, hogy az állam csak visszaadta-e, amit korábban jogtalanul elvett, vagy a ma élő nemzedék egy része támogat jövedelméből egy, az állam által kijelölt réteget. Hiszen, ha az államot az adófizetők összességével azonosítjuk, ez utóbbiról van szó. A politikai elit hosszú ideig úgy állította be a közvélemény számára a kárpótlást, mint aminek egyedül a kommunista rendszer áldozatait a kedvezményezettjei. Ezzel szemben a folyamat elsősorban a feltörekvő vállalkozói réteg gyorsított vagyonosítását szolgálta. A másodlagos forgalomban vett jegyekkel nagy kedvezménnyel lehetett vállalkozásokat venni, a külföldi befektetők gyakorlati kizárásával.

Néhány számszaki adat a dolgozathoz: a 3200 településen 1999-ig több mint 25000 földárverést tartottak. A művelhető földvagyon harmadából 708 ezren szereztek földtulajdont. 1998-ig 1,5 vagyoni és 650 ezer személyi kárpótlási igény érkezett a hivatalokhoz. Címletértékben ez eddig 140 milliárd forintnyi jegy kibocsátását jelenti, kamatokkal növelt névértékben 240 milliárd Ft.

Nemcsak a kárpótlás folyamata vált egyedi, különleges jelenséggé, hanem materializálódott gyermeke, a kárpótlási jegy is. E különleges értékpapír fennállása során befolyásolta az egész értékpapírpiacot, a földárat és a privatizációs folyamatokat. (a múlt idő bár nem jogos, a forgalomban szereplő kárpótlási jegyek számát figyelembe véve helyénvaló.)

Hogy szükséges-e, és mennyire hasznos a kárpótlás, arról azóta folyik a vita, mióta a gondolata felmerült. Abban azonban mindenki egyetérthet, hogy túl az erkölcsi és anyagi kártalanítási funkcióján, igen fontos politikai üzenete van, ami – mint a dolgozathoz kiderül – az egyik legfontosabb tényezővé nőtte ki magát.

Bár a kárpótlási jegyek átlalképviselet vásárlóerő (220 MD Ft) igen nagyoknak tűnik, az egész kárpótlási folyamat pedig a maga 500 MD Ft-os számlájával óriásinak, egy 8000 MD Ft-os GDP-jű országban ez még mindig eltörpül. Bebizonyosodott, hogy a kárpótlási folyamat inflációs hatása nem számottevő. Nem túlzás tehát, ha – Mihályi Péter szavaival élve – kijelentjük, hogy 1999-re a kárpótlás, mint probléma öncélúvá vált. Nem azért kell megoldani, hogy a gazdasági folyamatok eredményesebbek legyenek, hanem azért, hogy vége legyen.

Dolgozatom ezt a kijelentést próbálja alátámasztani 1999-ben.

---

* II. évfolyamos hallgató, Általános Vállalkozási Főiskola

Tomola Bálint*

SIKER ÉS KUDARC

– AVAGY PRIVATIZÁCIÓ 1995

A politikai rendszerváltás oldalvizein csordogáló gazdasági rendszerváltás, ezen belül is a privatizáció volt az, amely legjobban felkeltette az érdeklődésemet az 1999-es TDK témák közül. Az államtanítás hazánkban 10 éve kezdődött, és lassan vége felé jár. Az újságírók, kutatók, közgazdászok garmadáját foglalkoztatta ez az egyedülálló folyamat, amely hazánkban egy évtized alatt lezajlott.

Én az 1995-ös esztendőt találtam a leginkább kiemelkedőnek, mert szerintem a gazdaság fejlődése, az infláció elszabadulásának megfékezése erre az időszakra tehető. Ehhez a 473 milliárdos privatizációs bevétel, melynek 95%-a készpénzben folyt be a költségvetésbe nagyban hozzájárult. Ugyanakkor a másik oldalon az állam becslések szerint 250-300 milliárd forintos garanciavállalása állt. 1995, ez a kétarcú év, tele volt sikerrel és kudarccal...

TDK dolgozatom három fejezetből áll: először az 1995-ig terjedő időszak legnagyobb eseményeit vizsgáltam, majd a magyar privatizáció legsikeresebb évét mutattam be, a legjelentősebb eredményes és botrányos privatizációs történetek leírásán keresztül, végül az 1995-ös évet értékeltem hazánk további fejlődése szempontjából.

Az első lépés a külföldi példák szemügyre vétele volt. Akárcsak Kelet-Európában (magyar és cseh), Nyugat-Európában is két típusa alakult ki a privatizációnak: angol és francia. Ám a kelet-európai 95-98%-os állami tulajdon, tőlünk nyugatra sehol nem érte el a 12%-os, ezért példanélküli a volt szocialista országok államtalanítása. Teljes ágazatok, majdnem egy egész nemzetgazdaság került értékesítésre, korábbi tapasztalatok nélkül.

Magyarország a 10 éves privatizáció alatt végig vezető szerepet töltött be Cseh- és Lengyelország előtt, és ezt az 1968-as (!) reformoknak köszönhetette, amely szabadabbá tette gazdaságunkat a KGST országokénál. Így 1989-ben központi irányítás hiányában is elindulhatott az ún. spontán privatizáció, amely az egész folyamat kezdetét jelentette, és egészen az ÁVÜ létrejöttéig folytatódott.

1990-ben az ÁVÜ kezelésébe 1858 db vállalat került, 1670 Mrd Ft könyvszerinti saját vagyonnal. Ekkor választhatott volna a kormány az elosztásos és a piaci alapú privatizáció között, ám a külső eladósodottság és a tartósan jelentős költségvetési hiány az utóbbi alternatíva megvalósítását kényszerítette ki. Velünk szemben Csehország kuponos privatizációja áll, amely ingyenesen adott vállalati tulajdont az állampolgárok birtokába.

A kezdeti időszakban a tapasztalatok és stratégia hiánya miatt, majd az 1992-es privatizációs törvény által létrehozott ÁV Rt. és az ÁVÜ hatáskör ütközése miatt a privatizáció meglehetősen lassan haladt. Ez vezetett a kormányváltás utáni új privatizációs törvényhez, amely egyesítette az ÁPV Rt.-ben a kezelésben maradó és az értékesítésre kerülő vagyont, emellett előírta a készpénzért történő eladás elsőbbségét.

Az 1995-ös év nem indult fényesen: a HungarHotels eladását maga a miniszterelnök torpedózta meg, és ez már az év elején elbizonytalanította a befektetőket. Az OTP részvények júliusi értékesítéséig nem is volt komolyabb bevétele az ÁPV Rt.-nek, sőt egészen decemberig úgy látszott, hogy a költségvetési tervben szereplő 150 Mrd-ot sem sikerül teljesíteni. Ám a MOL privatizációjának első, a MÁTV második lépcsőjeként 170 millió dollár, illetve 117 milliárd forint folyt be az

---

* II. évfolyamos hallgató, Általános Vállalkozási Főiskola

államkasszába, és Európában e lsőként Magyarország a villamosenergiaipart és a gázszolgáltatókat is pénzzé tette. Ugyanakkor olyan botrányok homályosították el a sikereket, mint a Hungaroton-ügy, az Antenna Hungária eladásának meghiúsulása vagy az említett állami garanciavállalás.

A magyar költségvetés 1995 folyamán összesen 473 milliárd forinthez jutott, amelyet, miután 80%-ban devizában érkezett, az államadósság csökkentésére fordították, és végeredményben Magyarország regionális szerepe megnőtt, a gazdaság 70%-a magánkézbe került az év végére, mindössze 5-600 állami céget tartottak nyilván.

Amit megtanultam TDK dolgozatommal az, hogy a privatizációt mindig két szemszögből kell vizsgálni. Egy példával illusztrálva: a cseh privatizáció ugyan nem hozott bevételt a költségvetésnek, de az iparvállalatok jelentős részét cseh tulajdonba juttatta, ami viszont a túlfoglalkozást nem oldotta meg. Ezzel szemben a magyar állam a privatizációs bevételekből a költségvetés hiányát, az államadósság súlyát enyhíthette, de a magyar vállalatok -és főleg az exportképesek - több mint 30%-át külföldi kézbe adta...

